

Kapitola II

Identita SFŘ

1. Životní program

Je důležité správně pochopit charisma, poslání a prorocký úkol SFŘ v církvi a v dnešní společnosti, a to i proto, aby mohlo růst vitální vzájemné společenství sekulárních františkánů a řeholníků různých františkánských řádů i společenství v rámci františkánské rodiny.

1. 1 Povolání sekulárních františkánů

Povolání sekulárních františkánů vychází z obecného povolání ke svatosti. V KKC č. 941 čteme: „Laici mají účast na Kristově kněžství – stále více k němu přimknuti, uplatňují milost křtu a biřmování ve všech oblastech osobního, rodinného, společenského a církevního života, a tak uskutečňují povolání ke svatosti, které se týká všech pokřtěných.“

Sekulární františkáni jako kajícíci usilují o obrácení svého srdce, neboť vědí, že tak je Bůh naplní sám sebou (neboť on je Svatý). Sv. František ve svém „Listu věřícím“ neboli v „Povzbuzení kajícím bratřím a sestrám“ vykládá kajícnost jako způsob křesťanského života a jako způsob vykonávání Otcovy vůle. A ve své Závěti (1–3) velmi dobře popisuje proces obrácení: „*Pán dal mně, bratru Františkovi, abych takto začal konat pokání: neboť když jsem byl v hříších, zdálo se mi příliš trpkým vidět malomocné. A sám Pán mě přivedl mezi ně a prokázal jsem jim milosrdenství. A když jsem od nich odcházel, to, co se mi zdálo hořkým, změnilo se mi ve sladkost duše i těla; a pak jsem [ještě] chvíli otálel a opustil jsem svět.*“¹.

Tento proces obrácení je třeba uskutečňovat den za dnem, je totiž základem kajícího života:

- Bůh tento proces začíná: „*Pán dal mně, bratru Františkovi, abych takto začal konat pokání.*“ To je úkol, to je „povolání“ kajícího.
- Bůh přivádí kajícího do míst, kam by nechtěl jít, neboť taková místa a vhodný čas nám umožňují růst v důvěře k Bohu.
- Kající odpovídá tak, že přijímá, dává se do služeb druhých a v konečném důsledku přijímá i sebe sama: „*... a prokázal jsem jim milosrdenství.*“
- Výsledkem je, že dosáhne štěstí: „*... to, co se mi zdálo hořkým, změnilo se mi ve sladkost duše i těla.*“

1. 2 Kajícnost jako cesta ke svatosti

Kajícíci jsou ti, kdo chtějí otevřít své srdce Bohu, přičemž žijí mezi ostatními lidmi, kteří, aniž by si všimli, že podmínkou je obrácení srdce, přece touží po štěstí. Všichni františkáni i františkánky, ať už z řeholních řádů, nebo ze sekulárního řádu mají zodpovědnost za to, že budou učit slovem i příkladem, že „kajícnost“ (metanoia) je pozitivním úkonem seberealizace: je proměnou vlastního srdce, které se otevírá vůči

¹ ZávFr 1–3.

působení Boha v nás, a to ve spojení s Kristem prostřednictvím síly Ducha. Bohužel máme sklony zaměřovat „kajícnost“ s „vykonáváním kajících skutků“, což není totéž.

Tradiční *kající skutky*, ke kterým jsme povzbuzováni, jako je půst a almužna, jsou důsledky našeho rozhodnutí otevřít své srdce Bohu. Ony samy o sobě nevedou ani k Bohu, ani k obrácení, i když nám při našem obrácení mohou pomáhat. Například, jestliže se postíme bez toho, že bychom měli v úmyslu více se otevřít Bohu, k čemu to je? Je to pak jen dieta schovaná za vznešený úmysl. Jestliže dáváme almužnu nebo pomáháme chudým, jak nás k tomu vybízí Pán, a děláme to selektivně – dáváme jen těm, kdo si to podle nás zaslouží, jak to může v našem srdci posílit důvěru v moc Boží?

1. 3 Sekulární františkáni žijí charismatem Františka z Assisi

Sv. František z Assisi, který je darem Božím církvi, ženám i mužům všech františkánských řádů (řeholním i sekulárním), i světu, žil evangelním charismatem, které zanechal všem svým následovníkům, mezi než patří v rámci františkánské rodiny i sekulární františkáni. Řehole sekulárních františkánů velmi prostě říká, že jednotlivé součásti františkánské rodiny „*se cítí povolány následovat Krista ve stopách sv. Františka z Assisi*“² V Katechismu katolické církve čteme: „*Během dějin církvi se ve společenství svatých vyvinuly různé spirituality. Osobní charisma nějakého svědka Boží lásky k lidem se mohlo předávat, jako Eliášův „duch“ Elizeovi a Janu Křtiteli, aby měli na tomto duchu podíl i učedníci*“³.

Sekulární františkáni jdou stejnou cestou, jakou šel při následování Krista i sv. František. Tato cesta spočívá v synchronizaci celého našeho bytí s Pánem, pravým Bohem a pravým člověkem, který přebývá mezi námi. Následovat neznámá duplikovat nebo klonovat. Sv. František byl „Kristovým zrcadlem“ a také v našich životech se musí odrážet jako v zrcadle život Pána Ježíše.

1. 4 Sekulární františkáni následují Krista

Sekulární františkáni následují evangelního Ježíše, který byl středem Františkova života. Do té míry, do jaké budeme schopni mít podíl na původním charismatu svatého Františka, budeme také s to stát tváří v tvář celému světu jako vzor pravé radosti. Jako ti, kdo přijali křest, musejí i sekulární františkáni být příkladem křesťanského života, žitého v prostotě v lůně církve. Sekulární františkáni svým životem dávají najevo, že uznávají tyto hodnoty:

- poslušnost vůči Duchu svatému,
- důvěru v Boží prozřetelnost,
- skromné a uctivé užívání všeho stvořeného,
- potěšení z darů Božích, které jsou kolem nás,
- radost z toho, že jsou křesťany v církvi,
- vděčnost za práci chápanou jako dar,
- nasazení při pomoci druhým.

² Řehole SFR 1.

³ KKC 2684.

Františkáni, jako všichni křesťané, musejí být živoucím důkazem Vtělení, a to tak, že podporují růst Božího království ve společnosti. Od okamžiku, kdy je pokřtěný s Ježíšem, co by se mu mohlo stát zlého? „*Kdo nás odloučí od lásky Kristovy? Snad soužení nebo úzkost, pronásledování nebo hlad, bída, nebezpečí nebo meč?*“ (Řím 8,35). Sv. František píše: „Kde je láska a moudrost, tam není ani strach, ani nevědomost. Kde je trpělivost a pokora, tam není ani hněv, ani rozčilování. Kde jsou chudoba s radostí, tam není ani žádostivost, ani lakota. Kde je klid a rozjímání, tam není ani ustaranost, ani roztěkanost. Kde je bázeň Boží, aby střežila svůj dům, tam nepřítel nemá, kudy by vstoupil. Kde je milosrdenství a rozlišování, tam není ani přehánění, ani zatvrzelost“⁴.

1. 5 Sekulární prostředí je to, co je pro sekularitu charakteristické

Sekulární františkáni žijí řádným životem křesťanských laiků. Ti z nich, kteří jsou biskupy, kněžími nebo jáhny žijí řádným životem diecézního kléru.

Diecézní klérus i laici se snaží darovat sami sebe světu jako následovníci sv. Františka a jeho stylu následování Krista tam, kde žijí, tak jak jsou, bez podmínek, s nadějí a s radostí, které mají být typické pro ty, kdo následují Krista. Tato „sekularita“, musí být jako základní prvek života SFŘ sekulárními františkány interpretována rozpoznatelným způsobem v rámci jejich společnosti a specifických kultur.

2. Sekulární františkánská spiritualita

2. 1 Spiritualita a spirituality

Podle *kostitucí SFŘ* „Hlavní úlohou asistenta je ... spolupracovat při počáteční a stálé formaci“⁵ členů SFŘ. To znamená pomáhat jim, aby si uvědomovali své specifické zaměření. Proto by duchovní asistenti měli znát hlavní body ekleziologie II. vatikánského koncilu a hlavní směrnice dokumentu *Christifideles laici* (1988) o povolání a o poslání laiků v církvi a ve světě. Kromě toho je třeba znát jak jsou tyto principy spirituality laiků aplikovány v *řeholi a v konstitucích SFŘ*.

Slovo *spiritualita* se ve svých různých významech používá pro označení jistých stylů křesťanského života, které se pojí k různým životním podmínkám (spiritualita laikální, kněžská, řeholní...), nebo se váže k jistým duchovním tradicím (spiritualita benediktinská, františkánská...). Zde je toto slovo používáno v obou významech, a proto se zmiňujeme o spiritualitě *sekulární a františkánské*.

Řehole SFŘ je opravdu zralým plodem II. vatikánského koncilu a jeho následného zpracování, ale zároveň je také věrným vyjádřením františkánského duchovního dědictví.

Stručně si připomeňme důležité prvky koncilních dokumentů. Laici – kým jsou, jaký je jejich vlastní ráz, jaká je jejich důstojnost jako členů Božího lidu“; dále si připomeňme

⁴ Nap 27.

⁵ GK 90,1.

⁶ Srov. LG 30-36.

všeobecné povolání ke svatosti v církvi⁷; vnitřní spojení církve s celým lidským pokolením⁸; legitimní autonomii pozemské skutečnosti⁹; pomoc, kterou chce církev lidské činnosti poskytnout prostřednictvím křesťanů¹⁰. Dekret *Apostolicam actuositatem* mluví o povolání a o formaci laiků k apoštolátu, který je vlastní cílům, prostředí i způsobům jejich apoštolátu.

Řehole dává františkánského ducha a františkánskou tvář uvedeným směrnicím¹¹. Syntéza laické a františkánské spirituality pak nabírá konkrétnější rysy v *Generálních konstitucích*¹². V tomto kontextu je radno si všimnout dvou dokumentů ministrů františkánské rodiny: „*Já jsem vykonal své*“ k osmistému výročí narození sv. Františka (1981) a „*Povolání a poslání františkánských věřících laiků v církvi a ve světě*“ (1989). Oba dva obsahují praktické směrnice a návrhy pro život. V prvním dokumentu, který by mohl mít podtitul „*Léčit nemoci lidstva konkrétními iniciativami*“, je také popsána zvláštní role SFŘ.

Není snadné mluvit o františkánské spiritualitě takovým způsobem, že by se podařilo zdůraznit veškeré bohatství, které je v ní obsaženo. Zde jen zdůrazníme základní prvky této spirituality.

2. 2 Co je to františkánská spiritualita?

Františkánská spiritualita je jednou z velkých spiritualit, které měly v církvi velký vliv ve dvou oblastech: v oblasti praktické a konkrétní a v oblasti spekulativní a doktrínální. Jde o spiritualitu s velmi bohatou zkušeností, která začíná ve XIII. století sv. Františkem z Assisi a pak kráčí dál dějinami skrze jeho následovníky až do dnešních dnů. Proto není jednoduché shrnout ji na několika málo stránkách.

V knize *Lineamenti di spiritualità francescana* od M. Bortoliho, je jednoduchá definice, která nám může pomoci při našich úvahách. Když se autor zmiňuje o františkánské spiritualitě, píše: „*Františkánská spiritualita je způsob duchovního života, živený touhou mít stále intenzivnější lásku k Bohu jako odpověď na lásku Boha, který je Láska, a to skrze Ježíše Krista, jemuž se tato naše láska připodobňuje tak, že zcela a s láskou zachováváme evangelium*¹³.“ Stručně řečeno – františkánská spiritualita je způsob života, který zachováváním evangelia následuje Ježíše Krista v lásce k Bohu i v lásce k bližnímu.

2. 2. 1 Život podle svatého evangelia

Pro sv. Františka *forma vitae* nebyla ničím jiným než sbírkou různých výroků z evangelia, které mu byly obzvláště drahé. Chceme zde připomenout 24. února 1209, svátek sv. Matouše. František tehdy v Porciunkule vyslechl následující úryvek z evangelia: „*Jděte a hlásejte:—'Přiblížilo se nebeské království.' Zadarmo jste dostali, zadarmo dávejte. Neshánějte si do opasku ani zlaté, ani stříbrné, ani měděné peníze, neberte si na cestu mošnu, ani dvoje šaty, ani opánky, ani hůl, protože dělník má právo na svou obživu*“ (Mt 10,

⁷ Srov. LG V. kap.

⁸ Srov. GS 1.

⁹ Srov. GS 36.

¹⁰ Srov. GS 43.

¹¹ Srov. Řehole SFŘ 4–19.

¹² Srov. GK 8–16 o způsobu života a 17–27 o aktivní přítomnosti v církvi a ve světě.

¹³ Srov. M. Bortoli, *Lineamenti di spiritualità francescana*, Vicenza 1976, str. 27.

7–10). Jeho životopisci nám praví, že poté, co vyslechl tato slova a kněz mu je vysvětlil, vykřikl: „*To je to, co chci, to je to, co hledám, toto všechno chci z celého srdce dělat*¹⁴“!

Je také mnoho dalších příkladů v nichž František povzbuzuje i své bratry, aby věrně žili podle evangelia Ježíše Krista. Způsob života, který světec nabízí, není ničím jiným než aplikací evangelia. Když v posledních týdnech svého života psal Závěť, znovu bratřím připomněl základní závazek „žít podle svatého evangelia¹⁵“.

Pro Františka evangelium obsahuje samotnou osobu Ježíše Krista. Pro něj milovat evangelium znamená milovat Ježíše, naslouchat evangeliu znamená naslouchat Ježíši. Žít podle evangelia znamená žít podle příkladu Ježíše, žít svůj život tak, jak ho žil Ježíš Kristus.

František žil evangelium tímto způsobem a zanechal nám nádherný příklad, na němž můžeme vidět, jak evangelium formovalo a přetvářelo jeho život a činilo ho stále více podobným svému Mistru. Zanechal nám příklad života zcela žitého podle evangelia.

V evangeliu František objevil nesmírnou lásku Boha nejvyššího, který se nám zjevil skrze svého jediného Syna Ježíše Krista. Bůh nám ukázal svou nejvyšší lásku, když nám dal ten nejkrásnější dar, kterým je jeho jednorozený Syn Ježíš Kristus. Když František hledí na příklad Ježíše, který se pro nás lidi a pro naši spásu stal chudým a maličkým, také se chce stát chudým a maličkým. Odpovědět na tuto velikou lásku pro Františka znamenalo stát se podobným Ježíši, být služebníkem všech. Dělat to tak, jak to dělal Pán, který, ačkoliv byl Synem Božím, stal se nejmenším ze všech a služebníkem všech.

Ve františkánské spiritualitě je vždy primárním úkolem milovat Boha celým svým srdcem a celou svou duší a milovat bližního jako sebe sama. Toto je pravá skutečnost tohoto nového *způsobu života*. Tím, že svěřujeme svůj život do rukou toho, který nás miluje, a žijeme v jeho přítomnosti, stáváme se stále svobodnějšími a jen takto můžeme šťastně hlásat nesmírné milosrdenství Boží. To je ona dobrá zpráva, kterou hlásal sv. František a jeho následovníci, a to s velkou prostotou a v síle Ducha svatého.

2. 2. 2 V šlépějích Ježíše Krista

Františkánská spiritualita vidí v Ježíši Kristu jediného prostředníka mezi Bohem a lidmi. Takové výroky najdeme také v jiných spiritualitách v církvi, ale ve františkánské spiritualitě mají tato slova ještě hlubší význam. Když říkáme „skrze Ježíše Krista“, chceme tím říct, že bez Ježíše Krista nebo mimo Ježíše Krista by byl nemyslitelný vztah otcovsko-synovské lásky mezi Bohem a člověkem. Existence Ježíše, vtěleného Slova, a to nezávisle na hříchu, je pro františkánskou spiritualitu podstatná.

Pro Františka je Ježíš Kristus především Otcovým Synem, jehož prostřednictvím byly všechny věci stvořeny a obnoveny. Bůh ho poslal na svět jako spasitele člověka a všeho stvořeného. František je veden, aby plně žil touto skutečností víry a aby o ní hlásal radostnou zvěst všem lidem. Tím, že v Ježíši Kristu poznává svého Mistra, který je *cesta, pravda a život*, je pro Františka přirozené a spontánní jít v jeho šlépějích.

¹⁴ Srov. 1Cel 22,3.

¹⁵ ZávFr 14.

Ideál následování Ježíše dostává jako milost při svém neúnavném hledání Božích plánů. Tato charismatická inspirace ho vede k tomu, aby se zbavil všeho a zvolil si pokornou chudobu, aby se tak stále více podobal Ježíši Kristu.

František není fascinován Pánem velkým a mocným, ale Pánem chudým, pokorným a ukřižovaným a chce vždy svobodně a s radostí kráčet v jeho šlépějích. Následování Krista, které přijímá jako odpověď na Jeho lásku, se pro Františka stává skutečností, která vytyčuje cestu k celkovému osvobození, a to nejprve osvobozením od zla a pak směřováním k dobru s plným přilnutím k Boží vůli.

2. 3 Eucharistie, střed františkánské spirituality

Dalším velmi silným prvkem františkánské spirituality je zajisté svátostný život, ve kterém kontemplujeme a žijeme skutečnou přítomnost Pána Ježíše. Svátost eucharistie jako největší dar Boží lásky k nám, má ve františkánské spiritualitě prvořadé místo. Eucharistie nás učí chápat, že náš Pán Ježíš Kristus nás nenechal samotné, ale ve své živé, pravé, skutečné, podstatné přítomnosti, a to jak se svým svatým lidstvím, tak i božstvím, stále zůstává s námi až do konce světa. To je také důvod k co nejhlubší a nejsrdečnější lásce i pro sv. Františka.

Při pohledu na Ježíše v eucharistii, ho oslovovaly zvláště dvě věci: *Ježíšovo ponížení*, neboť On se uvolil být s námi pod způsoby chleba a vína; a Jeho *příkaz*, který nám dal, abychom *se jím sytili*. Takové ponížení a takové pozvání vyvolávají ve Františkově srdci hlubokou pokoru spojenou s velmi živou touhou dát se Ježíši, aby žil jen v Něm a pro Něj¹⁶.

Když František píše svým bratřím shromážděným na generální kapitule, praví: „*Proto také snažně prosím vás všechny, bratři, s políbením nohou a s tou láskou, jaké jsem schopen, abyste veškerou úctu a všechnu čest, jak jen budete moci, prokazovali nejsvětějšímu tělu a krvi našeho Pána Ježíše Krista, ve kterém nachází pokoj a smíření se všemohoucím Bohem vše, co je na nebi i na zemi*”¹⁷.

Slavit eucharistii podle sv. Františka znamená slavit život, slavit lásku, která se pro nás stává pokrmem nového života, života, který nám byl Bohem darován a byl obnoven obětí smrti a vzkříšení jeho milovaného Syna Ježíše Krista. Proto františkánská spiritualita ve svátosti eucharistie nachází centrální a základní bod svého života s Bohem a s bližními.

2. 4 Život s církví

Dalším tématem, které právem považujeme za podstatné ve františkánské spiritualitě, je téma církve. Také ono má svůj historický základ v osobním vztahu sv. Františka. Každý jeho krok v povolání, které mu Pán dal, se vyznačuje velkou láskou k církvi – počínaje setkáním s Ukřižovaným v kostele sv. Damiána, kde uslyšel slova Páně: „*Františku, jdi a oprav můj dům, který, jak vidíš, se celý rozpadá*”¹⁸.“ Od tohoto okamžiku se František snažil s velkou láskou vyplnit přání Páně.

¹⁶ Srov. M. Bortoli, *Lineamenti di spiritualità francescana*, Vicenza 1976, str. 48.

¹⁷ ListŘád 12-13. List nicméně není adresován bratřím shromážděným na generální kapitule, ale celému řádu. (Pozn. překladatele)

¹⁸ 2Cel 10,4.

V mnoha dalších situacích František vyjadřuje svou hlubokou víru a lásku k církvi. V *Legendě tří druhů* nacházíme překrásné Františkovo vyjádření: Když hledal odpovědi na otázky a pochybnosti, řekl svým bratřím: „*Pojďme tedy k naší matce, svaté římské církvi*“¹⁹. Z toho je vidět, že František vnímá církev jako matku.

Církevní duch ve františkánské spiritualitě, která je založena na osobním příkladu sv. Františka, se vyznačuje nejen snahou o striktní poslušnost a poddanost církevní autoritě, ale ještě více se vyznačuje láskou, vroucností a touhou sloužit církvi, stát jí po boku v její pastorační činnosti pro dobro duší. Je založený především na pohledu víry, který v církvi vidí přítomného Boha, tj. vnímá nadpřirozenou realitu církve.

Církev je společenstvím osob, které sdílejí stejnou víru v Ježíše Krista a žijí společnou vírou jako sourozenci, navzdory svým rozdílnostem. Tak se dostáváme k dalšímu velkému tématu františkánské spirituality, a to k bratrství.

2. 5 Život v bratrství

Novost, kterou přinesl Ježíš Kristus svým kázáním všemu lidu, dobrá zpráva, kterou František objevil v evangeliu, byla tato: Náš Bůh je Bůh Otec, Otec všech lidí, a všichni lidé jsou jeho dětmi. Závěr sv. Františka byl tento: Jestliže Bůh je naším Otcem, pak my všichni, kteří jsme stvořeni k jeho obrazu, jsme jeho dětmi, a tudíž jsme si navzájem bratry a sestrami. Máme stejného Otce a skrze Krista, našeho bratra, jsme členy stejné rodiny.

Jde tedy o velmi důvěrný vztah, který nám Bůh zjevil skrze svého jediného Syna. Bratrské společenství je tedy rodinou, která je založena na této pravdě víry, tj. žije z přítomnosti a v přítomnosti Páně. Tato rodina je tvořena těmi, kdo se cítí být sourozenci ve víře.

Žít v církvi znamená žít v bratrském společenství, neboť všichni jsme dětmi téhož Otce, jsme členy jeho rodiny. A jsme-li dětmi, jsme také sourozenci. Ježíšova slova: „*Vy všichni jste bratři*“ (Mt 23,8) našla ve Františkově srdci zvláštní místo. Když František viděl, že za ním jdou mnozí další, aby šli touto novou cestou, napsal ve své *Závěti*: „*A když mi Pán dal bratry, nikdo mi neukazoval, co mám dělat, ale sám Nejvyšší mi zjevil, že mám žít podle svatého evangelia*“²⁰.

Tato Františkova myšlenka o bratrském společenství jako o místu, kde se projevuje přítomnost Boží, je podstatná i pro františkánskou spiritualitu. Kristus je pravým středem bratrského života. Je to On, kdo k nám promlouvá prostřednictvím sourozenců. Je to On, kdo nás sjednocuje v síle svého Ducha. On z nás všech činí jeden organismus.

¹⁹ Leg3Dr 46,2.

²⁰ ZávFr 14.

3. Bratrský život

3. 1 Život podle evangelia v bratrském společenství

Františkánské sekulární povolání je povoláním žít evangelium v bratrském společenství a ve světě. Cílem organizační struktury SFŘ, jeho společenství a sdílení dobra, to vše je určeno k tomu, aby bylo dosaženo tohoto ideálu, který se zrcadlí v jeho přítomnosti a v jeho poslání na konkrétním místě.

Evangelní bratrské společenství má svůj základ v Kristu, v prvorozeném z mnoha bratří, který ze všech lidí vytváří skutečné bratrské společenství. Bratrský život budujeme tím, že přijímáme *kenosi* Vtělení a velikonoc, a tak kráčíme ve šlépějích Krista Služebníka. „*Vždyť ani Syn člověka nepřišel, aby si nechal sloužit, ale aby sloužil a dal svůj život jako výkupné za všechny.*“ (Mt 20,28)

Protože Kristus dal svůj život za druhé, služba v sobě obsahuje prvky odříkání, pokoření a utrpení. Službu přirozeně spojujeme s perspektivou solidarity v bolesti, nikoliv s perspektivou prospěchu a uznání. Úsilí o bratrský život a jeho kult (*doulía*) nutně musí projít *darem služby (doulía), která se dobrovolně obětuje.*

Je to *dar*, protože jde o to posloužit bratru, a ne jím manipulovat. Je to *služba, která se obětuje*, neboť služba je tam, kde je oběť; služba je jen to, co něco stojí. Je to *dobrovolná služba*, neboť nevyžaduje kompenzaci (do ut des), svou motivaci nenachází v otrockém donucení, ale ve svobodě lásky, v potřebě pozorné lásky k druhým a k bratrskému společenství.

3. 2 Bratrské společenství jako služba

Jaká služba?

3. 2. 1 Služba „nesení břemen jedněch druhými“

Je první a základní formou bratrské *diakonie*, protože bratr nebo sestra nejsou objektem, který máme ovládnout, ale „břemenem“, které máme nést. A je bratrem či sestrou právě proto, že spočívá na ramenou druhých.

Bratrské společenství se uskutečňuje v „podporování“, tak jako se v podporování uskutečňuje společenství mezi Bohem a lidmi. Bůh podpořil lidi Tělem Kristovým, neboť „Byly to naše nemoci, jež nesl, naše bolesti na sebe vzal,... . Jenže on byl proklán pro naši nevěrnost, zmučen pro naši nepravost“ (Iz 53,4–5).

Bratrské společenství je společenstvím Kříže. To je pokaždé, když zakoušíme tíhu druhého. A naopak nebylo by křesťanského společenství, kdybychom popřeli Kristův zákon, kdybychom nenesli tíhu bratra či sestry.

3. 2. 2 Služba dobrého příkladu

Dobrý příklad je vždy spojen s *metanoiou* a je na ní závislý. Ona totiž vede k naší vlastní proměně, když činíme násilí vlastním vášním a špatným náklonnostem. Bratrský život se nebuduje přednáškami, není plodem bratrské apologie. Naopak je založen na příkladu toho, kdo je připraven k oběti, toho, kdo překonává vzdor své přirozenosti, aby vykonal to, co s sebou přináší i odříkání, námahu a bolest; toho, kdo se nenechá připravit o odvahu opoziční prostředností, pro kterou „dobrý příklad“ znamená pokárání.

Bratrský život je výsledkem pokorného a prostého svědectví. Závisí na osobní ochotě odumřít jako pšeničné zrno. Je jako cíl, kterého není nikdy úplně dosaženo, ale který žádá každodenní vytrvalé hrdinství.

3. 2. 3 Služba dialogu

Dialog tryská z lásky, která nás uschopňuje „přijímat“ a dává nám odvahu „dát o sobě vědět“. Dialog není jen povrchní konverzací, ani dialektickým exhibicionismem, ani jen diskusí a není ani jen prostou výměnou názorů.

Především a více než skutkem, je dialog vnitřním postojem, způsobem, jak se osoba „nastaví“ vzhledem ke druhým, kdy má mít upřímnou touhu pochopit a nechat se pochopit, abychom dospěli ke vzájemnému přijetí v lásce, a je-li to možné, také k setkání v pravdě.

3. 2. 4 Služba důvěry a úcty

Důvěra a úcta se nedávají druhým jako dárek, neudělují se z prosté *blahovůle*, ale vyžaduje si je hodnota, kterou je bratr či sestra. Blahovůle musí být překonána zásluhou. Bratr či sestra si *zaslouží dobro* pro svou hodnotu, kterou má jako člověk, jako křesťan, jako františkán. Mít úctu k bratrovi či k sestře znamená ctít ho nebo ji, neboť v něm či v ní vidíme *sacramentum Christi*.

3. 2. 5 Služba důvěry

Bratrská služba se zakládá také na tom, že si uvědomujeme, že jsme na sobě navzájem závislí, že se navzájem potřebujeme, a tak překonáváme individualistickou soběstačnost. Proto je nutné se s důvěrou dělit o zkušenosti i potřeby.

3. 2. 6 Služba upřímná a věrná

Upřímnost a věrnost jsou neoddělitelné, neboť upřímnost nemůže být jen sama o sobě; není ctností, jestliže v ní není zároveň i věrnost. Nejde při ní jen o abstraktní pravdu, ale je především spojená s láskou. Je otázkou *opravdovosti*, tj. vědomí nejen hloubky své existence, ale i hloubky existence těch druhých. Nejsme opravdoví a upřímní, když za každou cenu říkáme, co si myslíme, aniž bychom přihlíželi k citům druhých.

Nejsme v pravdě prostě jen proto, že říkáme pravdu. Pravda je realita. Je víc v rovině skutku než slova. Pravda se nejen říká, ale i buduje. A není možno vybudovat *verum*, jestliže se zároveň nebuduje i *bonum*. Upřímní můžeme být, když podle norem chování nejde jen o názory a pocity jednotlivce, ale i těch druhých.

Bratrský život se uskutečňuje, když přestáváme být *individui* a stáváme se *osobami*, tj. vstupujeme do vztahů, neboť osoba se rodí a rozvíjí ve vztahu, ve vědomí vlastní hodnoty i hodnoty druhého, ve vzájemném dávání a přijímání, v péči o druhého i v ochotě svěřit se do péče, ve sdílení dobra i ve vděčnosti. Osobní identitu žijeme a získáváme v bratrských vztazích.

Ve světle těchto základních směrů je zřetelné, že pro toho, kdo přichází, aby se stal součástí Sekulárního františkánského řádu, se bratrské společenství stává darem vyplývajícím z profese, aby ho žil se zvláštním nasazením, aby se vzájemné vztahy ve společenství staly „místem“ vlastního posvěcení a místem svědectví o lásce Boží, která nám byla v Kristu zjevena a darována. Tak se bratrské společenství stává také posláním, kterému se nelze vyhnout. Proto jako vyznavači pokoje a dobra žijí kající bratři a sestry ve světě jako evangelní kvas takovým způsobem, aby si lidé uvědomovali, když vidí jejich bratrský život v duchu blahoslavenství, že Boží království je již mezi nimi.

4. Sekularita

4.1 Sekulární rozměr františkánského charismatu

Dokument *Christifideles laici* praví, že „stav věřících laiků v církvi je dán svou křesťanskou novostí a je pro ni typický její sekulární ráz²¹“.

Všichni jsme přesvědčeni o významném místě, které zaujímá František, jenž je dnes považován za muže druhého tisíciletí, a jehož spiritualita společenství, bratrství, úcty a dialogu má v církevních i laických kruzích velký ohlas, i když je pravdou, že není dostatečně známo duchovní bohatství SFŘ ani není vždy zřetelná jeho přítomnost v církvi a ve společnosti. Řehole a generální konstituce se snaží získat pro SFŘ významnější místo v církvi i ve společnosti.

O sekularitě SFŘ bude pojednáno širěji v III. kapitole, až se bude mluvit o jeho poslání. Zde bude stačit, když naznačíme, že povolání i poslání SFŘ vyplývají ze specifických tohoto řádu, který je povolán žít evangelium „ve světě“ podle charismatu Františka z Assisi. Na rozdíl od řádů, kterým se říká „řeholní“, je SFŘ řádem světským, což znamená, že církve uznává jeho světské zbarvení.

Sekulární zbarvení SFŘ tedy určuje jeho sounáležitost se světem a zodpovědnost za něj (s církví a v církvi) při hlásání evangelia ke spáse všech. Toto povolání a toto úsilí jsou shrnuty v Řeholi SFŘ do několika základních programových směrnic inspirovaných františkánskou spiritualitou, jež jsou v dokonalém souladu s učením koncilu a odpovídají očekávání církve ohledně onoho díla obnovy, které bylo a zůstává původním posláním Františka a jeho druhů.

²¹ *Christifideles Laici* (= CL), 15.

Řehole SFŘ si klade za cíl v souladu s Františkovou zkušeností vést františkánské laiky, aby sami plně přijali pozitivní vztah k Bohu, a to počínaje od svého vlastního sekulárního stavu. Když pak věrně žijí ve svém stavu, uskutečňují na sobě konverzi neboli obrácení k Bohu, tj. svatost. S tímto vědomím řehole přináší pozitivní pojetí světa chápaného jako společenství lidí – dětí Božích, které máme milovat, a jiných stvoření „která jsou obrazem Nejvyššího“²² jako místa, na němž se nachází vykoupení Kristovo a uskutečňuje se prostřednictvím působení Ducha. Na tomto světě se řehole nabízí františkánským laikům jako program nebo cesta, jež je vhodná, aby je učila žít ve správném vztahu s Bohem, s lidmi i s tvory.

Prostřednictvím evangelní kajícnosti jsou františkánští laici vedeni k tomu, aby zvítězili v sobě samých nad „tělesným smýšlením“ nebo nad „moudrostí tohoto světa“, což jsou negativní pojetí světa lidmi, kteří se stavějí proti Bohu, a aby v sobě i ve světě, v němž žijí, obnovovali ono „nové stvoření“, které je již tajemně přítomno. Musíme tedy sami v sobě naplnit onu spásu, kterou Kristus zasloužil všem.

Řehole však nezapomíná, že lidem při jejich bezesném hledání Boha brání zlo, které se jich zmocňuje a snaží se pošpinit každou skutečnost. Ale zlo už není a už nebude moci být absolutním „pánem“ tohoto světa. Kristus nad ním zvítězil. Ten Kristus, který svou smrtí na kříži smířil s Bohem hříšné lidi a znovu obnovil společenství života a milosti a položil základy všeobecného smíření mezi lidmi i mezi lidmi a veškerým stvořením.

Sekulární františkáni nacházejí v řeholi evangelní program a nezbytnou pomoc k tomu, aby se opravdu stali nástroji všeobecného smíření, které působí Kristus. Tento františkánský program předpokládá spolupráci s působením Boha, a to počínaje od lidského nitra. Tento výraz „z nitra“ je velmi důležitý, protože říká, že svatost, „dokonalost lásky“, kterou mají františkánští laici žít, nepřichází „mimo“ jejich lidskou přirozenost jak individuální, tak společenskou. Nedochozí k ní „navzdory“ tomu, že žijí v rodinách, že pracují, studují, že bojují za spravedlivější společnost, za spravedlnost, za mír atd., ale – a to je velká pravda, kterou František vnímal, – jejich svatost je důsledkem právě toho, že věrně žijí podle evangelia všechny situace, které jsou vlastní jejich sekulárnímu stavu.

4. 2 Od počátku

Zdůraznění „sekularity“ jako nasazení ve světě a pro svět nás znovu spojuje s nejčistší tradicí františkánského laikátu. Stačí si vzpomenout, jak významný byl kající řád v prvních staletích své existence, a to až do té míry, že se v něm odrážela celá skutečnost církve i složitá struktura občanské společnosti. Přísný styl života a duch chudoby, který se v bratrských společenstvích rozšířil, přivedl bratry a sestry k tomu, že každý rok rozdávali to, co jim přebývalo. Tak bratrská společenství zakládala špitály, ambulance, sklady potravin a ošacení pro chudé, poutníky atd. Tato „služba lásky“ je jednou z nejznámějších kapitol dějin františkánských kajících a ještě dnes najdeme její stopy v místopisu měst a v počátcích dnešních asistenčních struktur.

Františkánští laici také vyvinuli velkou snahu, aby jim bylo zakázáno nosit zbraně a skládat přísahu věrnosti. Kromě toho pro svou pověst čestných lidí, kteří dokážou dělat svou práci s nasazením a aniž by někomu stranili, byli často pověřováni občanskými autoritami,

²² Srov. PisSlun 4.

aby se ujímali delikátních veřejných funkcí. Zachovaly se i dokumenty, které pověřovaly bratry či sestry vedením špitálů a jiných asistenčních děl. Další dokumenty se týkají pověření v oblasti správní, finanční, politické či diplomatické a ještě další se týkaly veřejných prací a zásobování.

Z nepříliš vzdálené doby nesmíme zapomenout na papeže Lva XIII., papeže encykliky *Rerum novarum*, která dala vzniknout sociální nauce církve. Tento papež chtěl právě v třetím řádu sv. Františka nalézt „bdělou podporu, která by mi pomohla bránit práva církve a uvést do praxe sociální reformu²³“.

5. Jednota

5. 1 Organická jednota

První slova, která nám vyvstávají v mysli, když máme představit téma „jednota SFŘ“, jsou slova řehole, která definuje SFŘ „jako organickou jednotu všech katolických bratrských společenství, rozptýlených po celém světě²⁴“. „Mezinárodní bratrské společenství je ... identické s celým SFŘ²⁵“.

Mluvit o jednotě SFŘ znamená projít často nelehkou cestou, která vede od teorie k praxi. Současná situace SFŘ nám představuje základ jednoty těmito termíny: jedna řehole, která je „skvoucím darem²⁶“ Ducha svatého a jež je schválena a potvrzena papežem Pavlem VI., a je „ve vašich rukou opravdovým pokladem, který je v souladu s duchem II. vatikánského koncilu a jež od vás dnes církev očekává²⁷“. Generální konstituce, které „bez výjimky znovu potvrzují jednotu předpisů, struktury i směrnic pro formaci a činnost²⁸“. „Mezinárodní bratrské společenství je animováno a vedeno mezinárodní radou SFŘ, která sídlí v Římě v Itálii, jejím předsednictvem a generálním ministrem neboli mezinárodním předsedou²⁹“.

Ale musíme se obnovit a obrátit, abychom dokončili to, co ještě schází k ideálu jednoty Sekulárního františkánského řádu, která se projevuje v jednotě struktury SFŘ a v kolegiální jednotě duchovních asistentů na jejich různých úrovních: regionální, národní a mezinárodní. Kromě toho musíme mít na paměti, že je to Duch, který nás oživuje a že jednota „je založena na působení Ducha svatého³⁰“. Tato jednota se živí vzájemnou láskou, prohlubuje se formací, je zabezpečována bratrskou službou za asistence bratří prvního řádu a TOR a vědomím o vlastní zodpovědnosti.

²³ Srov. Dizionario francescano”, voce “Ordine Francescano Secolare”.

²⁴ Srov. Řehole SFŘ 2.

²⁵ GK 69,1.

²⁶ List čtyř ministrů františkánské rodiny, který předchází Řeholi.

²⁷ Jan Pavel II., Členům mezinárodní rady SFŘ, v *L'Osservatore Romano*, 28. září 1982.

²⁸ Emanuela de Nunzio, *Presentazione delle Costituzioni e le loro entrata in vigore*, v *Regola e Costituzioni generali dell'Ordine Francescano Secolare*, Roma 1991, str. 49.

²⁹ GK 69,2.

³⁰ *Tertio Millennio Adveniente* 47.

5. 2 Vývoj

Starý program, v němž papež Lev XIII. vyzýval sekulární františkány (tehdejší terciáře), aby spojili své síly, a mnozí z nich cítili nutnost hledat organický a stálý způsob koordinování obedičních bratrských společenství, se uskutečňuje dnes „v jednotě Sekulárního františkánského řádu“ jako „prvek, který je přítomen na úrovni praktické i organizační“³¹. V současné době je před námi úkol v každé zemi a v každém regionu naplnit jednotu Sekulárního františkánského řádu, která je vyjádřena v legislativních textech a stvrzena tím, že řád je právnickou osobou v církvi.

Z tohoto zorného úhlu, už proběhl proces obnovy a prohloubení ohledně podstaty SFŘ, znovuoživení františkánského charismatu, místa, které má evangelium v životě bratrského společenství i ohledně sekularity řádu, jeho autonomie a samosprávy.

Všechny země už mají národní radu a národního ministra, kolegiální duchovní asistenci, která je znamením jednoty. Už tedy jde o zralý plod, jemuž musíme všichni napomáhat, aby byl efektivní. Jde zvláště o to, aby sekulární františkáni byli schopni prostě a s odvahou přecházet od předpisů řehole, konstitucí, rady či ministra k praktickému každodennímu životu, aby v něm zakoušeli a žili jednotu, a obráceně.

5. 3 Podporovat charisma jednoty

Úkolem pro bratry prvního řádu a TOR je učit se přijímat tyto strukturální změny. Žádá se po nás, abychom stáli po boku laikům, sekulárním františkánům, kteří, jak praví II. vatikánský koncil, mají v církvi své místo a svou zodpovědnost: „Duchovní ať neváhají svěřovat laikům pověření ke službě v církvi a nechávají jim při tom svobodu jednání a vhodné meze autonomie, ba dokonce ať je příhodně vyzývají, aby ve svobodě byli také sami iniciativní“³². A budeme-li parafrázovat jeden text z *Christifideles laici*, máme pomáhat našim bratrům a sestrám – sekulárním františkánům, aby si stále více a jasněji uvědomovali, že nejen „patří“ k řádu, k Sekulárnímu františkánskému řádu, ale že oni „jsou“ ten řád ve společném charismatu s bratry prvního řádu a TOR. Oni jsou Sekulární františkánský řád, „a proto oni a zvláště oni musejí mít stále jasnější vědomí toho, že nejenže patří do církve, ale že jsou církev... . Oni jsou církev“³³.

Když uznáváme zralost laiků a naši zodpovědnost, kterou nám svěřuje *altius moderamen* a duchovní asistence, my bratři musíme umět přecházet od vedení, které ještě někde v bratrských společenstvích na různých úrovních máme, k doprovázení a k duchovní asistenci. Zároveň musíme být animátory jednoty, neboť ani s rozvahou není snadné jí dosáhnout. Je také známkou naší františkánské zralosti a naší minority. V tomto duchu se mi jeví jako vhodné uvést několik směrnic apoštolské exhortace *Vita consecrata*: „Církev svěřuje společenstvím zasvěceného života zvláštní úkol podporovat růst spirituality společenství především uvnitř nich samých a pak také ve společenství církve i mimo její hranice...“³⁴. My františkáni jsme povoláni k tomu, abychom byli „mírní, pokojní a skromní,

³¹ Emanuela de Nunzio, *Presentazione delle Costituzioni...*, str. 49.

³² *Presbyterorum Ordinis* 9.

³³ CL 9.

³⁴ *Vita Consecrata* 51, srov. také čísla 41, 45, 46, 47.

laskaví a pokorní³⁵, abychom byli hlasateli pokoje, smíření a v souladu za každé situace a ve všech okolnostech. Nemáme takovými snad být zvláště pro sekulární bratry a sestry, kteří s námi sdílejí františkánský ideál a františkánskou spiritualitu?

Jen pozitivní odpověď, která v sobě obsahuje animaci a doprovázení směrem k jednotě o nás bude moci vypovědět, že jsme pochopili, že SFŘ má „sekulární ráz... vlastní laikům³⁶“. Tudíž ve velké františkánské rodině „má účast věřících laiků svůj vlastní ráz činnosti a fungování, který je podle koncilu jejich »vlastní a zvláštní«. Tento způsob je označován výrazem »sekulární ráz³⁷«.“

Nechme se proniknout Duchem svatým, Duchem jednoty. Nechme se prostoupit Tím, jehož plody jsou „*láska, radost, pokoj, shovívavost, vlídnost, dobrota, věrnost, tichost, zdrženlivost*“ (Gal 5,22–23), což je základ jednoty charismatu. Uvádím dva texty z listu konference františkánské rodiny na téma jednoty. První jsem vybral z kapitoly „Nová služba Duchu“: „Nesmíme kromě toho zapomenout, že prvním viditelným účinkem seslání Ducha o letnicích bylo to, že sjednotil v jediné víře různé národy. On je Duchem jednoty a je přítomen všude, kde se jednota vytváří nebo posiluje...“³⁸. A mezi návrhy v kapitole „Duch jednoty“ se nachází i podnět pro jednotu SFŘ: „... povolání žít tohoto ducha jednoty především ve svém středu... Podobně jako v předjubilejním listu z loňského roku chceme i nadále zdůrazňovat výzvu ke stále většímu sdílení a spolupráci uvnitř velké františkánské rodiny... V rámci tří františkánských řádů (...) ať se podporují setkání, i neformální, vzájemné výměny, společné okamžiky modlitby a přemýšlení, konkrétní iniciativy sdílení a bratrství³⁹“.

5. 4 Od počátku

Když se podíváme na cestu, kterou sekulární františkáni prošli, uvědomíme si, že některé kroky, které udělali, jsou velmi důležité a jsou znamením přítomnosti Ducha.

František z Assisi je znamením své doby o obnovném a povzbudivém působení Ducha. František zasvětil svůj život kajičnosti, žil „konverzí“ a zároveň vstoupil do hnutí kajícníků. Kromě toho byl František věrný Duchu Páně v církvi a začal od církve v době velkých zmatků a mnoha hnutí, která o sobě tvrdila, že je vede tentýž Duch, ale nevládl v nich ani pokoj ani jednota.

K tomu je třeba připojit i zájem, který měl František a jeho bratři o kajícnícké hnutí, čímž dali vzniknout třetímu řádu dnes zvanému Sekulární františkánský řád: „Podobným způsobem mluvili také ženatí muži: »Máme manželky, které nemůžeme opustit. Poučte nás tedy, jakou cestou máme jít, abychom byli spaseni.« A oni z nich vytvořili řád, který se nazýval Řád kajícníků, a dosáhli toho, že byl schválen nejvyšším veleknězem⁴⁰.“ Přijali „způsob života“, který je načrtnut již ve Slovech života a spásy a pak byl více rozpracován v Listu věřícím, kde obsahuje těchto pět prvků:

³⁵ Řeh 3,11.

³⁶ LG 31.

³⁷ CL 15.

³⁸ List konference františkánské rodiny 9.

³⁹ List konference františkánské rodiny 13.

⁴⁰ PerAn 41,14-16; srov. 1Cel 37; VětLeg IV,6; Leg3Dr 60.

- láska k Bohu;
- láska k bližnímu;
- odpor vůči tělesnému smýšlení a zlu;
- slavení svátostí, zvláště zpovědi a eucharistie;
- jednání, které odpovídá životu po konverzi.

Právně je tento způsob života podrobněji popsán v *Memoriale propositi* z let 1221–1228, které je dílem Františka a kardinála Hugolina. Jeho 39 článků reguluje strohost života, chudobu v oblékání, posty, jak často přijímat svátosti, charitativní díla...

Řehole Mikuláše IV., která stvrzuje *Memoriale*, byla promulgována bulou *Supra montem* (18. VIII. 1289) a zůstala v platnosti šest set let. V kontrastu s řeholí byly „obedience“, které se následně vytvořily jako odraz rozdělení mezi konventuály a observanty, jež bylo potvrzeno Lvem X. v roce 1517 a následným oddělením kapucínů roku 1525; k tomu ještě patří autonomie Třetího řádu regulovaného (TOR). Třetí sekulární řád, i když zůstal jeden jediný, začal rozlišovat bratrská společenství podle řeholní obedience, která mu poskytovala duchovní asistenci. Tak se vytvářelo umělé rozdělení podle čtyř rodin františkánských řeholníků. Bylo třeba znovu obnovit jednotu Sekulárního františkánského řádu, protože terciáři jsou sekulární, nikoliv řeholní bratři – SFŘ se neidentifikuje s žádnou z větví prvního řádu ani s TOR ani s jejich geografickými strukturami.

Lev XIII. vydává novou *Řeholi* bulou *Misericors Dei Filius* (30. 5. 1883). I když obsahuje strukuru „obediencí“, samotný Lev XIII. považuje třetí řád za *jediný řád*, když píše: „Když mluvím o sociální reformě, mám na mysli obzvláště třetí řád sv. Františka“. A jinde: „Třetí řád sv. Františka, uzpůsobený k sociálnímu dílu, je schopen vydávat podivuhodné ovoce“⁴¹. „Meziobedienčnost“, která se objevuje v konstitucích z roku 1957, byla prvním krokem k dosažení jednoty SFŘ, která existovala od počátku, ale byla porušena rozdělením prvního řádu do různých větví.

Pavel VI. 24. června 1978 vydává aktuální *Řeholi* bulou *Seraphicus patriarcha*, která má jako úvod Slova života a spásy a obnovuje význam slov: „zachovávat evangelium“⁴², hledat „Krista živého a působícího“⁴³, stejně jako smysl „kajícnosti“, „obrácení“⁴⁴, správného vztahu k pozemským dobrům a svědectví o budoucích dobreh⁴⁵.

Kromě toho, jestliže jsou řehole těchto dlouhých sedmi a půl staletí hlavním znamením „jednoty“ SFŘ, pak v současnosti dala Řehole Pavla VI. této jednotě rozhodující podnět, protože se zmiňuje o jedné řeholi, o jedné generální konstituci, o jediné mezinárodní radě, o jediném generálním ministrovi, o jediné struktuře... O struktuře, která zapomíná na „obedience“ a jež zrcadlila existující rozdělení prvního řádu. V generálních konstitucích se nezmiňuje už ani meziobedienčnost, neboť SFŘ je jedním a sjednoceným řádem, který „se řídí obecným kanonickým právem i svým vlastním právem: *Řeholí, Konstitucemi, Rituálem* a vlastními stanovami“⁴⁶.

⁴¹ AA.VV., *Dizionario Francescano*, col. 1299-1300.

⁴² Řehole SFŘ 4.

⁴³ Řehole SFŘ 5.

⁴⁴ Řehole SFŘ 7.

⁴⁵ Srov. Řehole SFŘ 7.

⁴⁶ GK 4,1.

5. 5 Směrnice řehole a konstitucí

Sekulární františkánský řád má svou právnickou osobu: „člení se na bratrská společenství na různých úrovních: místní, oblastní, národní a mezinárodní⁴⁷“. Každé bratrské společenství na různých úrovních je „samostatnou právnickou osobou⁴⁸“ a je animováno a vedeno radou a ministrem (či předsedou), kteří jsou voleni profesními členy podle konstitucí⁴⁹. Autonomie SFŘ, tj. přímá zodpovědnost a samostatné vedení je nutné, neboť srdcem spirituality je „žít evangelium v bratrském společenství⁵⁰“.

Generální konstituce praví, že SFŘ je v církvi veřejným sdružením⁵¹, které je rozčleněno do bratrských společenství na různých úrovních (místní, regionální, národní a mezinárodní), přičemž každé z nich má svou vlastní právnickou osobu v církvi⁵². Kapituly bratrských společenství na různých úrovních mají legislativní pravomoc a právo volit a právo rozhodovat⁵³.

Přirozeně zůstává pouto srdečných vztahů, rodinného ducha a vzájemného uznání mezi bratrskými společenstvími SFŘ a společenstvími bratří prostřednictvím *altius moderamen* a duchovní asistence, když se „snaží žít v »živém vzájemném společenství« se všemi členy františkánské rodiny⁵⁴“. Avšak geografická struktura bratří nesmí žádným způsobem ovlivňovat regionální strukturu Sekulárního františkánského řádu, protože „Oblastní bratrské společenství je organickou jednotou všech místních bratrských společenství, existujících na určitém území nebo takových, která mohou vytvořit přirozenou jednotku ať už pro svou zeměpisnou blízkost, či pro společné problémy, nebo pastorační situaci. Oblastní bratrské společenství zabezpečuje spojení mezi místními bratrskými společenstvími a národním bratrským společenstvím při respektování jednoty SFŘ a za spolupráce františkánských řeholních řádů, které se případně starají o duchovní asistenci v dané oblasti⁵⁵“.

To se týká také *národního bratrského společenství*, které nemá nic společného s provinciemi bratří: „Národní bratrské společenství je organickou jednotou místních bratrských společenství, která existují na území jednoho nebo více států a jsou vzájemně spojena a koordinována prostřednictvím oblastních bratrských společenství, pokud tato existují⁵⁶“.

Pokud jde o *mezinárodní bratrské společenství*, „je identické s celým SFŘ. Je v církvi samostatnou právnickou osobou⁵⁷“.

⁴⁷ Řehole SFŘ 20.

⁴⁸ GK 1,5.

⁴⁹ Srov. GK 77,1.

⁵⁰ Srov. kán. 215: Věřící mají nedotknutelné právo zakládat a řídit sdružení s charitativními a zbožnými zaměřenými nebo k pěstování křesťanského povolání ve světě a také právo shromažďovat se za účelem společného dosažení těchto cílů.

⁵¹ Srov. kán. 116 §1.

⁵² Srov. GK 1.5.

⁵³ Srov. GK 64; 68 a 70,3.

⁵⁴ GK 98,1.

⁵⁵ GK 61,1.

⁵⁶ GK 65,1.

⁵⁷ GK 69,1.

Chceme-li najít hlavní body nových konstitucí SFŘ, můžeme nalézt tři základní aspekty: sekularitu, jednotu SFŘ a jeho autonomii⁵⁸. V konstitucích jsou přesně vymezeny služby správy bratrského společenství na všech úrovních, které jsou vyhrazeny sekulárním představeným, a liší se od služeb duchovní a pastorační asistence, které jsou svěřeny řeholníkům prvního řádu a TOR. I v tomto rozlišení však zůstává pevná a jistá sounáležitost s jedinou františkánskou rodinou, se „vzájemným životodárným společenstvím“, které vyjadřuje sdílení dobra, jednotu ideálů a vzájemnou pomoc, aby i v naší době v životě každého jednotlivce i v působení církve žil sv. František a jeho ideál...⁵⁹.

5. 6 Výhled do budoucna

Právní jednota sama o sobě se svou mezinárodní radou, se svými národními a regionálními radami je známkou lidského, evangelního a františkánského růstu. Je také výhodou pro všechny, sekulární františkány i řeholní bratry, pro společnost i pro církve, neboť bratři a sestry jsou jako spojitě nádoby, v nichž se dary sdílejí a navzájem se obohacují. P. Chaime Zudaire to vyjadřuje takto: „výraz organické společenství (= společná jednota = jednota) znamená: tělo a duše. Duší je bratrská láska, společný ideál, ochota vzájemně si sloužit a pomáhat si a vykonávat společná díla, abychom šířili dobro. Tělem je organizace, právní normy, které jsou vtělením, znamením a nástrojem povolání k tomu, abychom žili v místním i v univerzálním bratrském společenství⁶⁰.“

Zde je vhodné uvést slova sv. Františka, která připomínají přítomnost Ducha svatého jako animátora bratrského společenství, který vede k jednotě: „Stále si přál... aby ti, které týž Duch povolal a týž Otec zplodil, žili v lůně jedné matky v pokoji⁶¹.“

Jednota samosprávy SFŘ a jednota celé rodiny v jediném a témže charismatu, jsou dvojitým vyjádřením úsilí udržet si pojitko, které nás sbratřuje, tak abychom dosáhli vzájemného prolínání dvou skutečností: řeholních bratří a sekulárních františkánů, jež jsou vedeni stejným Duchem. „Řeholní a sekulární františkáni totiž chtějí různými způsoby a formami, avšak v živém vzájemném společenství, zpřítomňovat charisma společného serafinského Otce v církvi a ve společnosti⁶².“

Sekulární františkáni dosahují jednotu tím, že studují, milují a žijí podle Řehole, jak to od nich vyžadoval Jan Pavel II.: „Studujte, milujte a žijte Řeholi Sekulárního františkánského řádu, kterou pro vás schválil můj předchůdce Pavel VI. Je ve vašich rukou opravdovým pokladem, který je v souladu s duchem II. vatikánského koncilu a také odpovídá tomu, co od vás církve očekává... Církve vás potřebuje, aby si svět znovu uvědomil prvenství duchovních hodnot⁶³.“

Tatáž výzva Jana Pavla II. platí i pro řeholníky. Musejí studovat Řeholi a konstituce SFŘ a mít je rádi, aby mohli pomáhat členům Sekulárního františkánského řádu, aby je žili. Neboť jen když je budou znát, budou je i mít rádi, a budou-li je mít rádi, budou je pomáhat

⁵⁸ Srov. Emanuela de Nunzio, *Presentazione delle Costituzioni*, str. 49.

⁵⁹ Tamtéž, str. 49–50.

⁶⁰ Jaime Zudaire, *En seguimiento de Cristo con Francisco de Asís*, Consejo Nacional OFS, Madrid 1995, str.56.

⁶¹ 2Cel 191,1.

⁶² *Stanovy pro duchovní a pastorační asistenci v Sekulárním františkánském řádu* 1,2.

⁶³ Jan Pavel II., *Ai membri del Consiglio Internazionale dell'OFS*, v *L'Osservatore Romano*, 28. září 1982.

žit v jednotě a ve společenství řádu, který s prvním a s druhým řádem i s TOR vytváří velkou františkánskou rodinu.

6. Autonomie

6. 1 Autonomie správy SFŘ

Papež Jan Pavel II. v encyklice *Tertio millennio adveniente* cituje II. vatikánský koncil: „Vždyť svým vtělením se jistým způsobem spojil s každým člověkem on sám, Syn Boží. Lidskýma rukama pracoval, lidskou myslí přemýšlel, lidskou vůlí jednal, lidským srdcem miloval⁶⁴.“ Tím se chce říci, že Ježíš Kristus jednal s autonomií, která je člověku vlastní. Proto je třeba respektovat i autonomii, která náleží každému ze sekulárních františkánů i jejich bratrským společenstvím.

Podle předpisů řehole a generálních konstitucí je SFŘ autonomní, protože jde o jeden řád vedený jeho volenými sekulárními představenými a financovaný profesními členy. Řehole praví: „Každé bratrské společenství na jakékoli úrovni animuje a vede rada a ministr (nebo předseda)⁶⁵.“ „Radu místního bratrského společenství tvoří tyto služby: ministr, zástupce ministra, sekretář, pokladník a formátor⁶⁶.“

Klíčem k jednotě SFŘ je oblastní bratrské společenství. Generální konstituce jej definují takto: „Oblastní bratrské společenství je organickou jednotou všech místních bratrských společenství, existujících na určitém území nebo takových, která mohou vytvořit přirozenou jednotku ať už pro svou zeměpisnou blízkost, či pro společné problémy nebo pastorační situaci. Oblastní bratrské společenství zabezpečuje spojení mezi místními bratrskými společenstvími a národním bratrským společenstvím při respektování jednoty SFŘ a za spolupráce františkánských řeholních řádů, které se případně starají o duchovní asistenci v dané oblasti⁶⁷.“

Řehole stanoví, jak má být řád financován a generální konstituce to opakuje: „Všichni bratři a sestry ať přiměřeně podle svých možností přispívají na nezbytné výdaje spojené s životem bratrského společenství a na podporu bohoslužeb, apoštolátu a charitativní činnosti. Místní bratrská společenství ať se pak snaží přispívat na výdaje rad bratrských společenství vyšší úrovně⁶⁸.“

6. 2 Autonomie je spojena s jednotou a sekularitou

Autonomie, jednota a sekularita jsou výrazem téže skutečnosti. Nebylo by plně autonomního SFŘ, kdyby nebyl sjednocený. SFŘ by nebyl vskutku sekulární, kdyby byl závislý na řeholnících nebo se identifikoval s řeholními bratry, kteří mu poskytují duchovní asistenci. SFŘ je organickou jednotou všech katolických bratrských společenství na světě,

⁶⁴ *Tertio millennio adveniente* 4; srov. *Gaudium et spes* 22.

⁶⁵ Řehole SFŘ 21.

⁶⁶ GK 49,1.

⁶⁷ GK 61,1.

⁶⁸ Řehole SFŘ 25; srov. GK 30,3.

kteřá jsou navzájem propojena a koordinována⁶⁹. Rada a ministr bratrského společenství vyšší úrovně mají za úkol spojovat a koordinovat bratrská společenství nižší úrovně.

Jednota nemůže existovat bez autonomie – autonomie a jednota jsou dvě strany téže mince. Autonomie si žádá, aby SFŘ měl na všech úrovních „sekulární představené, kteří jsou schopni se plně ujmout služeb animování a vedení bratrských společenství, a to i se všemi obtížemi, které přináší námaha, studium, zodpovědnost a disponibilita, které k tomu patří... Také vyžaduje nezávislé struktury, které mají své vlastní sídlo a samy se financují, tj. mají možnost uvádět do chodu vlastní záměry, aniž by musely žádat o pomoc druhé – ať už organizace, či soukromé osoby⁷⁰.

Při přípravě obnovené Řehole SFŘ chtěli tuto autonomii jak sekulární františkáni, tak i generální ministři prvního řádu a TOR, kteří byli přesvědčeni, že autonomie SFŘ oživí a dá mu víc prostoru k vlastní iniciativě⁷¹. Tento postoj byl znovu zopakován ve „Stanovách pro duchovní a pastorační asistenci Sekulárnímu františkánskému řádu“, které byly schváleny generálními ministry roku 2002.

6. 3 Autonomie ve společenství

Je příznačné, že Řehole nezačíná definicí SFŘ, ale představením františkánské rodiny. SFŘ žije svou autonomií ve vztazích „vzájemného vitálního společenství“ s ostatními členy rodiny. To je v souladu s pohledem na církve jako na společenství a poslání i s eklesiologií „výměny darů“. Církevní společenství nedovoluje jednotlivým společenstvím, aby se uzavřela do své vlastní spirituality, struktur a aktivit, jak to bylo naznačeno také na světovém kongresu církevních hnutí (Řím, 27.–29. května 1999). Reciprocita předpokládá úctu ke specifickým prvkům, spolupráce předpokládá autonomii spolupracujících. Je jasné, že aby došlo k výměně, musejí existovat různé dary, které byly přijaty a rozvíjeny, a že „identita charismatu“ musí být jasná. Ať už mimořádná, či prostá a jednoduchá charismata jsou darem Ducha svatého. Přímou i nepřímou jsou užitečná církevní, neboť slouží k budování církve, k dobru lidstva a potřebuje je i svět⁷². SFŘ si musí uvědomit svou přirozenost, svou roli a svou zodpovědnost v rámci poslání františkánské rodiny⁷³.

Jako nedílná součást františkánské rodiny je SFŘ povolán žít charisma sv. Františka v sekulárním rozměru a má úzké vztahy s prvním řádem a s TOR⁷⁴. Z dějin františkánství a z konstitucí těchto řádů je zjevné, jak se tyto řády cítí v důsledku společného původu a charismatu a z vůle církve zavázány angažovat se v duchovní a pastorační asistenci SFŘ, která je vykonávána při respektování konstitucí SFŘ⁷⁵ a podle stanov vytvořených bratrskými společenstvími různých úrovní⁷⁶.

⁶⁹ Srov. Řehole SFŘ 2 a 20.

⁷⁰ Srov. *Relazione della Presidenza del CIOFS al Capitolo generale...*, str. 64–65.

⁷¹ Přednáška *Visione dell'OFS (autonomia, unità, secolarità)* Emanuely De Nunzio na seminářích pro národní duchovní asistenty ve Frascati (pro slovanské země, 27. února a pro africké země 26. června). Používáme poznámky pořízené během těchto přednášek.

⁷² Srov. KKC 799.

⁷³ Srov. *I terzi ordini secolari oggi*, a cura degli Assistenti Generali dei Terzi Ordini Secolari (Roma 1978), v *La voce del Padre*, únor 1979.

⁷⁴ Srov. GK 85,1.

⁷⁵ Srov. GK 85 a poznámku.

⁷⁶ Srov. GK 90.

Podle generálních konstitucí SFŘ: „Duchovní asistent je podle práva členem rady bratrského společenství, kterému poskytuje asistenci. Může hlasovat a spolupracuje s radou při všech činnostech. Právo hlasovat neuplatňuje při ekonomických záležitostech⁷⁷.“ A stanovy pro asistenci to ještě upřesňují: „Nemá hlasovací právo pouze v ekonomických otázkách a při volbách na různých úrovních⁷⁸.“

Duchovní asistenti se musejí zapojit do rady bratrského společenství jako „duchovní asistenti“ – v souladu s novými předpisy a s novým pojetím spolupráce s laiky – a „dávát jim přednost, pokud jde o vedení, koordinaci a ožívování (animaci) bratrského společenství⁷⁹“.

Uznání zodpovědnosti, která náleží sekulárním františkánům se nesmí změnit v pasivní postoj „nic mě nezajímá“, ale musí to být aktivní vztah, ve kterém je podpora a spolupráce, aby sekulární františkáni mohli uskutečňovat své povolání a poslání.

6. 4 Ke kořenům

Jako se jednota vztahuje až ke kořenům SFŘ, tak i autonomie, která je zaručena současnou legislativou, je návratem ke kořenům⁸⁰. Osobnost sv. Františka, život a kázání jeho bratří, způsob života, který dali kajícím, to vše mělo za následek to, že mnozí vstoupili do kajícího řádu, o který se starali menší bratři⁸¹. *Memoriale propositi* jim pak pomáhalo žít evangelní život v bratrském společenství, což byl jeden ze základních prvků života těchto kajících. Každé z těchto bratrských společenství mělo své vlastní představené, které vybíralo bratrské společenství. Rada měla pravomoc upravovat články *Memoriale*, když o tom předem informovala bratrské společenství. Po uplynutí jednoho roku ministři na radu bratří a sester zvolili další dva ministry a jednoho důvěryhodného ekonoma, který se staral o potřeby bratří a sester i dalších chudých lidí, a zvolili také dva zpravodaje, kteří je z pověření ministrů informovali o tom, co se říká, a o tom, co se děje v bratrském společenství⁸².

V období mezi *Memoriale* a Řeholí Mikuláše IV. (1289) existovala období velmi úzkých vztahů mezi menšími bratry a kajícím řádem, jako například během generalátu Jana Parentiho (1227–1232). Zdá se však, že bratr Eliáš (1232–1239) byl proti této zodpovědnosti. Během generalátu Jana z Parmy (1247–1257) Inocenc IV. doporučil roku 1247 provinčním ministrům Itálie a Sicílie, aby vizitovali kající bratry a sestry, i když rok poté podřídil kajícíky z Lombardie jurisdikci biskupů a roku 1251 jí podřídil i kajícíky z Florencie. Sv. Bonaventura (1257–1274) byl proti tomuto závazku vůči třetímu řádu⁸³. Roku 1284 došlo k tomu, že se obnovily dobré vztahy mezi menšími bratry a řádem kajících. Téhož roku byl apoštolským vizitátorem kajících bratří a sester bratr Caro z Florencie, který jim také sestavil Řeholi. Mikuláš IV. bulou *Supra montem* (1289) schválil tuto řeholi sestavenou bratrem Carem, zachoval v ní všechny prvky *Memoriale*, ale zavedl „vizitátora“ a „instruktora“. Chtěl, aby všichni vizitátoři a instruktoři byli menšími bratry: „Jelikož tento způsob života

⁷⁷ GK 90.2.

⁷⁸ Stanovy pro duchovní a pastorační asistenci SFŘ 12,3.

⁷⁹ Stanovy pro duchovní a pastorační asistenci SFŘ 13,2.

⁸⁰ Srov. *Lettera dei Quattro Ministri Generali della Famiglia Franciscana* (4. října 1978), při příležitosti předání Řehole.

⁸¹ Srov. A. Pompei, *Il movimento penitenziale nei secoli XII-XII*, v *Atti del Convegno di Studi Francescani*, Assisi 1972, str. 20-21.

⁸² Srov. *Memoriale propositi* 38.

⁸³ Srov. Sv. Bonaventura, *Determinationes quaestionum circa Regulam fratrum minorum*, p. II, q. 16, v *Opera omnia*, str. 368 ss.

byl ustanoven výše opěvovaným blaženým Františkem, nařizujeme, aby všichni vizitátoři a instruktoři byli vybíráni z Řádu menších bratří. Určí je kustodi nebo kvardiáni téhož řádu, když o to budou požádáni. Nechceme však, aby bylo toto sdružení vizitováno nějakým laikem⁸⁴.“ Prvořadým úkolem vizitátora bylo bdít nad pravověrností a nad zachováváním řehole.

Bratrskému společenství laiků zůstala autonomie, jak to dokazuje kapitula celé Itálie, která se slavila v Boloni roku 1289, i různé regionální kapituly v Marscianu, v Boloni a v Umbrii⁸⁵. Bulou Sixta IV. *Romani Pontificis Providentia* (1471) je však udušena jakákoliv zbývající příchut' autonomie kajcníků a je nastolen režim „závislosti“ na řeholnicích, který trval až do Řehole Pavla VI. z roku 1978⁸⁶.

V Řeholi Lva XIII. (1883) stojí: „Různé služby ať se udělují na shromáždění bratří a sester. Služby trvají tři roky...⁸⁷“ Ale hned se zdůrazňuje: „Vizitátoři ať jsou vybíráni z řad řeholníků prvního řádu nebo TOR... Službu vizitátora nesmí vykonávat laik“ a dále: „Vizitátor ať pečlivě zkoumá, zda je zachována řehole. Za tímto účelem ať jednou za rok nebo i častěji, je-li to potřeba, oficiálně navštíví společenství a svolá na generální shromáždění ministry i bratry a sestry⁸⁸.“

V konstitucích z roku 1957 není třetí řád autonomní, tj. nemá přímou zodpovědnost za bratrské společenství. Stojí v nich: „Ve vedení třetího řádu se vzhledem k jeho zvláštní podstatě, rozlišuje »vnější správa«, která náleží církvi a čtyřem františkánským rodinám, a na »vnitřní správa«, která je právem samým svěřena samotným terciářům⁸⁹.“ Představení čtyř františkánských rodin řádně vedli třetí řád prostřednictvím komisařů generálních, národních, provinčních, oblastních a prostřednictvím místních ředitelů⁹⁰. Místní ředitel či moderátor (...) musí být kompetentní, horlivý, zbožný, moudrý a oddaný pastorači. Terciáři jsou mu povinováni úctou a poslušností v duchu serafinského otce⁹¹. Vnitřní správa bratrského společenství jako morální osoby náleží v třetím řádu diskretoriu, které se skládá z ministra a z diskretů, kteří společně vytvářejí radu ředitele⁹². Alespoň jednou za měsíc (...) ať se koná zasedání diskretoria pod předsednictvím ředitele⁹³. Rozhodnutí učiněná na zasedání v nepřítomnosti ředitele musejí projít jeho schválením. Volby se však nemohou konat, není-li přítomen ředitel nebo vizitátor⁹⁴.

Tyto úryvky z konstitucí z roku 1957 nám ukazují, jak velká změna byla uskutečněna v obnovené řeholi a v konstitucích z roku 1990 (které byly upraveny roku 2000). Podle nich je bratrské společenství řízeno radou a ministrem, zatímco duchovní a pastorační asistent je členem rady.

⁸⁴ Řehole Mikuláše IV.

⁸⁵ Srov. G. G. Meersseman, *Dossier de l'Ordre de la Pénitence*, str. 160–178.

⁸⁶ M. Bigi “L’universale salute”, str. 111

⁸⁷ Řehole Lva XIII. 3,1.

⁸⁸ Řehole Lva XIII. 2,2.

⁸⁹ *Konstituce 1957* 94.

⁹⁰ Srov. *Konstituce 1957* 105.

⁹¹ Srov. *Konstituce 1957* 111.

⁹² Srov. *Konstituce 1957* 120.

⁹³ Srov. *Konstituce 1957* 130.

⁹⁴ Srov. *Konstituce 1957* 131.

6. 5 Proces uskutečnění autonomie

Legislativa jasně a bez pochyb stanovila autonomii Sekulárního františkánského řádu. SFŘ nebude vskutku plně autonomní, dokud nebude sjednocený jako jediný řád v každém oblastním i národním bratrském společenství, dokud rady na různých úrovních nebudou schopny vést příslušná bratrská společenství a dokud nebude soběstačný i finančně.

Tyto podmínky vyžadují překonání obedičních rozdělení Sekulárního františkánského řádu, která byla v průběhu dějin zavedena řeholními řády bratří, a také vyžadují nezávislost na bratřích při vnitřní správě bratrských společenství i finanční nezávislost.

Při uskutečňování kýžené autonomie⁹⁵ nescházejí ani problémy. Jsou bratrská společenství, která jsou si plně vědoma své vlastní autonomie. Ale stále ještě dochází i k opačným situacím, ve kterých existuje jistá závislost bratrského společenství na řeholnicích nebo na duchovní asistenci. Takovou závislost často chtějí sami sekulární františkáni, protože nejsou připraveni přijmout svou vlastní zodpovědnost. V těchto případech se zdá, že bratrská společenství jsou méně významná v církvi i ve společnosti.

Všeobecně je ještě hodně zapotřebí formace k autonomii. Toto téma musí být zvláštním způsobem zpracováno pro počáteční formaci a pro první roky po profesi, ale také pro programy stálé formace. Často k této formaci bude ještě nutná pomoc asistentů. Znamením autonomie je ochota přijmout zodpovědnost v radě bratrského společenství.

Dalším problémem je vztah mezi samosprávou SFŘ a rolí duchovního a pastoračního asistenta v bratrském společenství a v radě. Spiritualita SFŘ není spiritualitou zrcadlení, v níž se napodobuje spiritualita řeholníků. K výměně darů nemůže dojít, jestliže je SFŘ vnímán jako prostředek pomoci pro život a poslání řeholníků. Není to vzájemné obohacování, jestliže řeholníci při výkonu asistence SFŘ jej chtějí kolonizovat, a proto do něj vnášejí své vlastní vidění františkánského charismatu a františkánských hodnot. Ještě je zapotřebí prohloubit teoretické i praktické úvahy o hlavních principech sekulární františkánské spirituality naší doby. Za tímto účelem musí asistent nabídnout svou pomoc, která je často nutná, ale musí být opatrný a respektovat kompetence rady a ministra bratrského společenství.

To, co bylo již řečeno o autonomii, platí i pro františkánskou mládež. Vzor „Národních stanov FraM“ praví: „Místní bratrské společenství je animováno a vedeno radou, která se skládá z předsedy, jeho zástupce a alespoň jednoho rádce, kteří jsou voleni ... místním shromážděním. ... Navíc jsou členy rady zástupce SFŘ a animátor či duchovní asistent⁹⁶.“ Nejen animátoři a asistenti, ale také sekulární františkáni, kteří se angažují ve FraM musejí dávat pozor, aby v radě nepřebírali vedení bratrského společenství.

Dokumenty FraM se vůbec nevyjadřují k prostředkům financování FraM. Protože SFŘ zodpovídá za FraM, pomáhá jí i ekonomicky. Navzdory tomu je potřeba, aby se bratrská společenství FraM snažila vytvářet si vlastní prostředky, aby měla potřebnou míru autonomie.

⁹⁵ Z přednášky Emanuely De Nunzio.

⁹⁶ *Národní stanovy FraM* 35.

7. Formace

7.1 Účastníci formace a její vedoucí

Konstituce připomínají: „Bratři a sestry zodpovídají za svou vlastní formaci, aby stále dokonaleji rozvíjeli povolání, které obdrželi od Pána⁹⁷.“ Ale o zodpovědnosti za formaci dodávají: „Za formaci jsou zodpovědni: sám kandidát, celé bratrské společenství, rada s ministrem, formátor a duchovní asistent, přičemž pamatují na to, že základním činitelem formace je Duch svatý, a vždy se snaží s ním spolupracovat⁹⁸.“

7.2 Účastníci formace

7.2.1 Duch svatý

„Duch svatý posvěcuje Boží lid prostřednictvím svátostí a služeb, vede ho a nejenže ho ozdobuje ctnostmi, ale i každému rozděluje své dary, jak se Mu zlíbí, rozšiřuje také mezi věřící každého řádu zvláštní milosti, jimiž jim dává schopnost uskutečňovat různé aktivity a přijímat úkoly, které by vedly k obnově církve a k jejímu většímu rozšíření, podle slov: »Každému jsou dány ty projevy Ducha, aby to bylo ke společnému prospěchu⁹⁹.«

Duch svatý je zdrojem povolání, hlavním účastníkem formace a duší bratrského života

¹⁰⁰.

Je to On:

- kdo nás rodí k novému životu, který nám dává podíl na Boží přirozenosti, a dosvědčuje nám, že jsme dětmi Božími (srov. Jan 3,5–8; 2 Petr 1,4; Řím 8,14–16);
- kdo nám zjevuje a sděluje základní povolání, tj. povolání ke svatosti, (srov. Ef 1,4–5) a kdo je původcem a zdrojem jeho realizace, neboť nás připodobňuje Kristu a tak nám dává podíl na jeho synovském životě: na lásce k Otci a na lásce k bližním (srov. Gal 4,6; 5,25);
- kdo nás učí tomu, co je nutné k následování Krista (srov. Jan 14,26; 16,13–14);
- kdo posiluje naše nitro tím, že nám dává pochopit velikost tajemství Krista a jeho lásky, která přesahuje veškeré poznání (srov. Ef 3,16–19);
- kdo nás obohacuje dary a zvláštními milostmi, které nás uschopňují k tomu, abychom byli schopni přijmout službu pro společné dobro (srov. 1 Kor 12,4–11);
- kdo nám dává sílu k tomu, abychom svědčili o Kristu, učí nás, jak se máme zachovat a co příhodného máme říci (srov. Sk 1,8; 8,14–17; Lk 12,11–12);
- kdo nás utěšuje, radí nám, pomáhá nám, podporuje nás v různých životních situacích; kdo nám pomáhá v naší slabosti a přimlouvá se za nás (srov. Jan 14,16–17.26; Řím 8,26–27);
- kdo nás připojuje ke Kristovu vzkříšení (srov. Řím 8,11).

Řehole popisuje působení Ducha svatého na kandidáta jako:

⁹⁷ GK 37,3.

⁹⁸ GK 37,2.

⁹⁹ LG 12.

¹⁰⁰ GK 11; 37,2.

- *předcházející* – připravuje mu „rodinu, která ho přijme“, tj. františkánskou rodinu, kterou sám v církvi vzbudil¹⁰¹;
- *stimulující* – „podněcuje ho“ k tomu, aby do ní vstoupil, aby následoval Ježíše Krista po způsobu svatého Františka¹⁰²;
- *osvěčující a posilující* – uvádí ho do pravdy, tj. do tajemství Krista v církvi, v liturgických úkonech, zvláště v eucharistii¹⁰³, neboť jak píše sv. František, „je to Duch Páně, který přebývá ve svých věřících, který přijímá nejsvětější tělo a krev Páně. Všichni ostatní, kteří nesdílejí téhož Ducha a odváží se přijímat, jedí a pijí si odsouzení¹⁰⁴“.

7. 2. 2 Sv. František

Za svého života byl sv. František plný Ducha svatého, jednal a mluvil z jeho podnětu¹⁰⁵. Měl za to,

- že se jeho bratři zrodili podobně jako Ježíš z chudé matky působením Ducha svatého, kterého považoval za generálního ministra řádu¹⁰⁶;
- že k následování šlépějí Ježíše Krista je třeba, abychom byli vnitřně očištěni, osvíceni a zapálení ohněm Ducha svatého¹⁰⁷;
- že nový člověk, tj. člověk, který se dívá Ježíšovým pohledem a jedná podle evangelia, je ten, který „má Ducha Páně a jeho svaté jednání¹⁰⁸“.
- že Duch vede člověka, aby dosáhl poznání duchovní reality i bez lidské výuky¹⁰⁹, přivádí věřící duši k Ježíši Kristu a činí ji jeho snoubenkou¹¹⁰.

7. 2. 3 Kandidát

Kandidát je protagonistou, středem, předmětem i podmětem formace – jeho se týká přímo a v první řadě.

Výsledek formačního působení k jeho prospěchu závisí na jeho přijetí působení Ducha svatého a na jeho aktivní spolupráci s vedoucími formace bratrského společenství.

Když si všiml „pobízení“ Ducha svatého, který ho zve, aby se snažil dosáhnout dokonalosti lásky tím, že ve vlastním stavu bude žít evangelium po způsobu sv. Františka tak, jak to stanoví Řehole SFŘ¹¹¹, započne období formace, které ho dovede až k tomu, že si vyjasní povolání, a připraví ho na to, aby k němu přilnul a stvrdil ho příslibem evangelního života neboli profesí, která je znamením jeho „příslušnosti“ k SFŘ.

¹⁰¹ Srov. Řehole SFŘ 1.

¹⁰² Srov. Řehole SFŘ 2.

¹⁰³ Srov. Řehole SFŘ 5.

¹⁰⁴ Nap 1,12-13.

¹⁰⁵ Srov. 2Cel 46 a 52.

¹⁰⁶ Srov. 2Cel 193; VětLeg III,10.

¹⁰⁷ Srov. ListŘád 63.

¹⁰⁸ Řeh 10,9.

¹⁰⁹ Srov. 2Cel 191.

¹¹⁰ Srov. Slova 1,7.

¹¹¹ Srov. Řehole SFŘ 2.

Jeho úsilí musí směřovat k tomu,

- aby zaujal zodpovědný postoj k Bohu, k sobě samému i k SFR, aby klidně a vážně zvážil motivy, které ho vedou, aby začal žít františkánským životem a aby zvážil své schopnosti a dispozice i případné subjektivní a objektivní problémy, jež by mohly vyvstat z tohoto rozhodnutí;
- aby se zcela otevřel působení světla Ducha a byl vstřícný k pomoci formátorů, aby pochopil hodnotu „pobízení“ k františkánskému životu a pochopil význam, který pro něj má, aby měl kritérium, jak ho posoudit a zodpovědně za ním šel;
- aby se naučil rozlišovat ve světle a v síle evangelia a veden Duchem svatým jako principem poznání, který mu umožňuje přijmout Boží výzvu v různých životních okolnostech, i jaké kritérium interpretace a volby je při dvojznačnosti, ke které může dojít při střetu obtíží a možností, negativních prvků a důvodů k naději, jež jsou v nich obsaženy. To mu umožňuje neabsolutizovat pozitivní prvky a tak je navzájem neizolovat, aby se tak nedostaly do vzájemného rozporu či střetu; také mu to umožňuje rozeznávat i v negativech určité hodnoty, které by mohly být osvobozeny a přivedeny zpět k plné pravdě.
- aby kultivoval své lidské vlastnosti tak, že bude dorůstat ve vyváženou osobnost cestou lidské i křesťanské zralosti, která se vyznačuje hlubokým souladem osobnosti, bohatým a vědomým vlastněním pravdy, schopností darovat se, plným vědomím své zodpovědnosti ve společenství jak světském, tak i církevním, opravdovým svědectvím víry ve všech životních situacích: v rodině, v práci i ve sféře politické a sociální.

To od něj vyžaduje, aby měl smysl pro lásku k pravdě, pro oddanost, pro úctu k druhým, pro věrnost danému slovu, pro důslednost, pro vyváženost úsudku a chování, pro schopnost navazovat vztahy s druhými, což je zvláště důležité pro toho, kdo chce být součástí františkánského bratrského společenství.

7.3 Představení

Představenými musejí být lidé schopní

- podporovat druhé, aniž by je ovládali;
- nastavit podmínky tak, aby povolání mohl najít „svůj“ způsob;
- plnit funkci výkonnou i pozorovací.

7.3.1 Bratrské společenství

Bratrské společenství svým způsobem života, který je velmi kolektivní, hluboce církevní, dynamicky misionářský, „má bratřím a sestrám na této cestě pomáhat přijetím, modlitbou a příkladem¹¹².“

Proto se společenství musí učit, aby mohlo rozvíjet františkánské povolání, smysl pro církev a animovat apoštolát svých členů, aby sekulární františkáni byli opravdu těmi, které zrodilo k františkánství.

¹¹² GK 37,3.

K podpoře tohoto způsobu života se také doporučuje pečovat o prostředí, ve kterém se konají shromáždění.

7. 3. 2 Rada a ministr

Duší a hlavou bratrského společenství je rada, kterou vede ministr¹¹³. Jemu jsou svěřeny tyto úkoly:

- určit program v souladu s nadřazenými směrnicemi;
- podporovat formátora a sledovat jeho práci, aby mohl posoudit výsledky a aby byl schopen přijmout nebo odmítnout kandidátovo přijetí či profesi;
- plánovat setkání;
- starat se o stálé přizpůsobování době a podporovat růst všech členů.

7. 2. 3 Formátor

Formátor¹¹⁴:

- musí být připravený a ochotný, mít schopnost komunikovat a musí mít osvojeno to, co má předávat;
- musí být seznámen se svou službou, musí mít Ducha Božího, musí být schopný, ochotný jít do toho celý a být pro to vnitřně zapálen;
- musí mít na paměti charisma zakladatele a kořeny charismatu, ze kterých vyrůstá, musí je interpretovat ve světle znamení současnosti a nových požadavků církve i společnosti;
- musí se vždy považovat za „pověřence“ bratrského společenství;
- musí podporovat plné a radostné začleňování kandidátů do bratrského společenství;
- musí udržovat osobní vztahy s jednotlivci;
- musí chápat jejich zkušenosti a motivaci;
- musí umět vybrat způsob a vhodnou dobu pro napomenutí ohledně nesprávného jednání;
- musí udržovat stálé vztahy s asistentem a s ostatními členy rady.

To vše v duchu úplného sebedarování jako odpověď na důvěru, které se mu dostalo, a jako odpověď na žádost o pomoc.

7. 2. 4 Duchovní asistent

Duchovní asistent je konkrétním znamením společenství a spoluzodpovědnosti prvního řádu a TOR se SFŘ¹¹⁵.

¹¹³ Srov. GK 51,1.

¹¹⁴ Srov. GK 52,3.

¹¹⁵ Srov. Řehole SFŘ 26.

V bratrském společenství vykonává svou službu jako bratr ve svatém Františkovi a jako mistr a vůdce *in persona Christi e in nomine Ecclesiae* (v osobě Krista a ve jménu církve)¹¹⁶:

- jako bratr sdílí stejný ideál, má účast, i když jiným způsobem, na stejném charismatu a na tomtéž poslání sv. Františka. Tímto způsobem žije a umožňuje životní a vzájemné společenství mezi všemi následovníky sv. Františka¹¹⁷.
- jako mistr a vůdce zjevuje Krista, který přináší spásu, a svou kněžskou službou předává kandidátům Kristovu milost, aby mohli vykovávat své všeobecné kněžství, které je vlastní všem pokřtěným¹¹⁸. Tak podporuje společenství s církví a garantuje integritu víry a církevní kázeň¹¹⁹.

¹¹⁶ Srov. *Pdv* 20.

¹¹⁷ Srov. GK 89,3.

¹¹⁸ Srov. *PO* 6; *Pdv* 16,127.

¹¹⁹ Srov. CIC 305; GK 85,2; *Stanovy pro asistenci* 2,2–3.